

DESKA (33) *sb f*

e oraz a jasne.

sg N deska (4). ◇ G deski (5). ◇ A deskę (2). ◇ L desce (9). ◇ pl N deski (1). ◇ G desk (3). ◇ A deski (5). ◇ I deskami (4). ◇ L deskâch (5); -âch (2) *BielKron, RejZwierc, -ach SkarŻyw, WujNT, -(a)ch* (1).
Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (jeden z tych samych przykładów) – XIX w.

Tarcica, łata drewniana, odpilowany wzdłuż płat drzewa; asser BartBydg, Mymer²; assamenta Calep; assamentum, assis, axis, planca, tabula Cn (38) : y nyewszyąłem drzwy throych sz zawyeschamy [...] y deszk kthore byly wsyeny na gorze ZapWar 1513 nr 2161; BartBydg 15; Mymer² 30v; Wiem że też ná niektórych mieyfcach Duch święty ty kloce y deski zowie obrazem/ ále fáłszywym y brzydliwym. KrowObr 110, 110, 117; BielKron 33, 212, 259v; BielSpr 61v [4 r.]; ieno ty deski sprzybijay mocno Strum K2, K2; SkarŻyw 580; KochWr 30; Calep 104a; Deskâmi pobićia ma fie kâzdy ítrzedz/ bo źimie ták wiele śniegu bywa pod nimi/ iáko ná dworze GostGosp 96; JanNKarKoch F3; KlonFlis E2v marg.

Wyrażenia: »deska gnojowa« = deska w wozie do przewożenia gnoju (1): yako my szczepan [...] wszyal vrotha v dworv mykolaya Cmyeczya y deszky gnoyovi ZapWar 1505 nr 1960.

peryfr. »karwatka [= suknia] z deski« = trumna (1): Czymże fie pyłznisz miły wieczny gnoiu/ W kárwatce z defki/ przedfięc być w tym ítroiu. RejZwierc 218v.

Iron: Obraz święty, ikona (2):

Wyrażenie: »deska malowana« (2): ktore łą vtzynki Dijabelskie od Antykrytá flugi iego zmyflone: Iáko iest/ ná odpułty biegâc/ pielgrzymowâc/ do Defk málowánych fie obiecowâc/ álbo do Słupow KrowObr 61, 110.

a. *Deska jako budulec statku (przysłowiowa deska ratunku) (6) : áż iedná wiewtłza nawałność przypadłzy/ podięłâ okręt ná fie/ y rozerwâłâ ij/ ták że iedná defká z drugâ niezofłâlâ HistRzym 11v; á ofłátek iedne ná defkâch [in tabulis]/ á drugie ná czymkolwiek z okrętu wynořili. WujNT Act 27/44.*

Zwrot: »na desce przyplýnâc (a. wypływâc), przybić, przyplawiony (do brzegu)« = uratowâc się z tonącego statku [szyk zmienny] (2 : 1 : 1): [stateczna a wspaniła myśl] otuchy dobrej y łercâ przydáie/ przywodząc im ná pámięć iáko ludzie z morzâ ná defkach wypływâiâ RejZwierc 85v; Ten mrozem zwyciężony/ ten od głodu zginâł: Rzadki coby do brzegu ná desce przyplýnâł. KochTr 23; KochFr 66; KochFrag 14.

W przeni (2) :

Zwroty: »deski chwytać się« = ratowâc się (1): Tákże y my mogli bychmy fie rozmyflić/ iż bárzo w flâby m okręcie plýwamy po tym burzliwym morzu fwiátâ tego/ á iuż ledwe fie defki nie chwythamy RejZwierc 67.

»z deskami zatopić« = nie uratowâc się (1): á wiewł to pan bog iefli nas gdzie y z defkâmi ítrâźnie nie zátopiâ. RejZwierc 67.

b. *Trumna (4) :*

Przysłowia: Každy znas fwoy handel wiedzies Nakoneć na defcze iedzie. RejKup b3v, d4.

Potym po máley chwili ná defczce iuż leży RejWiz 53.

Szereg: »deska albo trumna« (1): Mumia. STARZY powiedaiâ żeby miała być íte⁸⁰ czo zołtawâ przy defzkach albo przy trunnach w ktorich chowaiâ ciâłâ ludzi wmarłych FalZioł I 89c.

c. *Szachownica (1)* : Podfzedł wodz biały/ y doftał Rycerzá. Ktory niedawno/ przez kápłáńfká kufzê/ Przed lámym Krolem dał był Bogu dufzê. Wiêc go przy deŃce/ by nie czuła hordá Cicho poładzi *KochSz B4*.

Synonimy: dranica, łata, tarcica.

AC